Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ուսումնական սեմինար 1 Հայաստանում ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման (ՌԷԳ) գործնական կիրառումը

ՌԷԳ շրջանակի սահմանում (scoping)

30 - 31 հոկտեմբերի 2023 թ.
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան

Մայա Գաչեչիլաձե-Բոժեսկու
ՄԱԿ ԵՏՀ-ի խորհրդատու

Action implemented by:
OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

ՌԷԳ հիմնական փուլերը

1. **Շրջանակի սահմանում**
   - **Շրջանակի սահմանման վերաբերյալ հաշվետվության նախագծի պատրաստում**
   - **Շրջանակի սահմանման վերաբերյալ խորհրդակցություններ**
2. Էկոլոգիական զեկույցի նախագծի կազմում (= ՌԷԳ հաշվետվություն)
3. ՌԷԳ հաշվետվության վերաբերյալ խորհրդակցություններ
4. Ռազմավարական փաստաթղթում ՌԷԳ-ի արդյունքների հաշվի առնում
5. Մշտադիտարկում

Action implemented by:

OECD, UNECE, UN environment programme, UNIDO, THE WORLD BANK

Շրջանակի սահմանման նպատակը

❖Շրջանակի սահմանումը թույլ է տալիս նշել շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության պահպանման և կայուն զարգացման ոլորտում **այն խնդիրները**, որոնք մանրամասն կվերլուծվեն ՌԷԳ գործընթացում, այսինքն՝ այն հարցերը, որոնք.

- **Առնչվում են** Հայաստանում շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության պահպանման և կայուն զարգացման ոլորտում **առկա խնդիրներին,**
- **Վերաբերում են կոնկրետ պլանին/ծրագրին/ոլորտին**

❖Շրջանակի սահմանման գործընթացում պետք է որոշվեն նաև հետևյալ հանգամանքները՝

- Գնահատման տարածքային ծածկույթը և հատուկ ուշադրություն պահանջող հիմնական տեղամասերը
- Ծահագրգիռ կողմերը, որոնք պետք է ներգրավվեն ՌԷԳ գործընթացում
- Գնահատման ընթացքում կիրառվելիք մեթոդները/գործիքները
- Տվյալները և տեղեկատվությունը, որոնք դիտարկվելու են ՌԷԳ գործընթացում (ինչպես նաև տեղեկատվության բացերը)

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Շրջանակի սահմանման ընթացակարգ = կարևորագույն նախապայման

Կարևոր հանգամանք է՝ որոշել, թե ի՞նչ տեղեկատվություն պետք է ներառվի ՌԷԳ հաշվետվության մեջ

– թույլ է տալիս կենտրոնանալ ամենակարևոր խնդիրների վրա և բացառել պակաս կարևորները

– թույլ է տալիս կրճատել ֆինանսական, ժամանակի և կադրային ռեսուրսների ծախսերը:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union
EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

ՌԷԳ շրջանակի սահմանման փուլի արդյունքները

Կարող են տարբեր լինել.

- Նախնական առաջարկություններ
- Հիմնական գնահատման իրականացման տեխնիկական առաջադրանք
- ՌԷԳ իրականացման ժամանակացույց և/կամ ծրագիր
- ՌԷԳ-ի շրջանակի սահմանման վերաբերյալ հաշվետվություն

Ո՛չ ՌԷԳ արձանագրությունը, ո՛չ էլ ՌԷԳ-ի վերաբերյալ ԵՄ դիրեկտիվը չեն պահանջում ՌԷԳ-ի շրջանակի սահմանման վերաբերյալ հատուկ հաշվետվության պատրաստում, **սակայն փորձը ցույց է տալիս,** որ նման փաստաթուղթը հիմք է տալիս շրջանակի սահմանման ընթացքում **բնապահպանական եւ առողջապահական մարմինների հետ արդյունավետ խորհրդակցությունների անցկացման** համար (Արձանագրության Հոդված 6.2) և հնարավորություն ընձեռում հասարակությանը **մասնակցել** այդ գործընթացին (Արձանագրության Հոդված 6.3):

Funded by
the European Union

Հարցերը ՀՀ օրենսդրության համատեքստում

❖ Արդյո՞ք ՀՀ օրենսդրությունը պահանջում է շրջանակի սահմանում: Եթե այն, ապա ի՞նչ փաստաթուղթ պետք է պատրաստվի դրա արդյունքների հիման վրա:

❖ Արդյո՞ք ՀՀ օրենսդրությունը պահանջում է շրջանակի սահմանման վերաբերյալ փաստաթղթի հրապարակում և դրա հիման վրա խորհրդակցությունների անցկացում: Եթե այն, ապա

- արդյո՞ք այն կտարածվի կամ կհրապարակվի (որևէ իրավասու մարմնի կամ կազմակերպության) ինտերնետային էջերում
- ու՞մ հետ է նախատեսվում խորհրդակցություններ անցկացնել

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES
UNECE
UN environment programme
UNIDO
THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Պրակտիկայից վերցված օրինակ. Ծրջանակի սահմանում. Չեխիայի տրանսպորտային ոլորտի 2014-2050թթ. 2-րդ ռազմավարության ՌԷԳ

- ❖2014-2020, 2020-2035 և 2035-2050 թվականներին իրականացման համար առաջնահերթ տրանսպորտային նախագծերի ընտրություն
- ❖Ավելի քան 1270 ճանապարհային ծրագրեր 260 կլաստերներում, 360 երկաթուղային ծրագրեր 90 կլաստերներում և 20 ջրամատակարարման ծրագիր 3 կլաստերներում
- ❖Տրանսպորտային երթևեկության ներկայիս և ենթադրյալ ինտենսիվության մասին տեղեկատվություն, ներառյալ 2015 թվականին առաջարկվող նախագծերը, բոլոր մայրուղիների տեղադրությունը +/- 1 կմ
- ❖Բազմաթիվ չափանիշների մասով վերլուծություն
  - Ծրագրի անհրաժեշտությունը (տնտեսական, տրանսպորտային և այլն)
  - Ծրագրի ռիսկերը (ֆորմալ չափանիշ, որը վերաբերում է հողի պլանավորմանը և ՌԷԳ-ին
  - Ծախսերի և արդյունքների նախնական համեմատական վերլուծություն

Інформация предоставлена компанией Integra Consulting Ltd

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

ՌԷԳ

- ❖ՌԷԳ-ը մեկնարկել է 2011թ. դեկտեմբերին և ավարտվել 2013թ. սեպտեմբերին
- ❖ՌԷԳ թիմի 3 հիմնական անդամ, օդի որակի, կենսաբազմազանության, Natura 2000, առողջապահության գծով 3 փորձագետ, այլ հարցերով 1 կարճաժամկետ փորձագետ
- ❖23 000 եվրո

❖Հիմնական խնդիրներ

- Կենսաբազմազանություն և Natura 2000
- Օդի որակ (քաղաքային տարածքներ, էկոհամակարգեր)
- Առողջություն (օդի որակ, աղմուկ, հասանելիություն)
- Այլ՝ ջրամատակարարում, մշակութային ժառանգություն, անտառներ, հող
- Անդրսահմանային ազդեցություն

Action implemented by:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Կենսաբազմազանություն և Natura 2000

1) Natura 2000
2) Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, ազգային նշանակության հատուկ պահպանվող տեսակների կենսամիջավայրեր, հատուկ պահպանվող շատ տեսակների ապրելավայրեր
3) Բնական կենսամիջավայրի կորուստ
3) Լանդշաֆտի կարևոր առանձնահատկություն, էկոլոգիական կայունության միջտարածաշրջանային և տարածաշրջանային տարածքային համակարգեր
4) Բնական պարկեր, գեղատեսիլ բնապատկերներ
5) Լանդշաֆտի մասնատվածություն (նոր նախագծեր ճանապարհային երթևեկության ոչ մասնատված վայրերում, միգրացիայի համար կարևոր գոտիներում)
6) Լանդշաֆտի ջրային ռեժիմ (ճահիճներ, ջրի բնական կուտակման պահպանվող տարածքներ և կարևոր անտառային տարածքներ)

Action implemented by:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

Օդ

Երթևեկության ինտենսիվության փոփոխություն.

- ❖ քաղաքային տարածքներում (հին և նոր ճանապարհներ, ինտենսիվության բարձրացում կամ նվազեցում՝ օրական 15 000-ից ցածր)
- ❖ զգայուն էկոհամակարգեր (լայնածավալ պահպանվող տարածքներ, 800 մ-ից բարձր գտնվող անտառային տարածքներ)
- ❖ Օդի վատ որակ ունեցող տարածքներում արտանետումների ընդհանուր քանակը

Մարդու առողջություն

- ❖ Մթնոլորտային արտանետումներ քաղաքային բնակավայրերում
- ❖ Աղմուկ (իզոգծեր 60 դԲ)
- ❖ Սոցիալ-տնտեսական ազդեցություններ (բիզնես-գործունեության հասանելիությունը, սոցիալական և առողջապահական ծառայությունների մատչելիություն)

Action implemented by:
OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Այլ անկարևոր խնդիրներ

- Ջրամատակարարում. կենցաղային և խմելու ջրամատակարարման համար ջրերի բնական կուտակման և ջրային օբյեկտների տարածքներ, հանքային ջրերի պահպանվող տարածքներ, արգելապատնեշներ հեղեղային գոտիներում
- Մշակութային ժառանգություն. (պետական նշանակության մշակութային հուշարձաններ և արգելոցներ, աղմուկի, վիբրացիայի և գեղագիտական խնդիրների հետևանքով առաջացած ազդեցություններ)
- Կլիմայի փոփոխություն. տրանսպորտային ոլորտում կլիմայի փոփոխության մեղմման համապատասխան նպատակների հետ համապատասխանեցում
- Թափոններ
- Հողեր և անտառներ՝ շրջանակի սահմանման ընթացակարգի արդյունքներից ելնելով՝ ՌԷԳ թիմն առաջարկել է ջնջել այս տարրերը, սակայն ՇՄՆ-ն խնդրել է դրանք ներառել հետագա գնահատման մեջ

Action implemented by:
OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Շրջանակի սահմանման (ինչպես նաև գնահատման) մեջ կիրառվող մեթոդները

- ռազմավարական համատեքստի վերլուծություն
- պլանին կամ ծրագրին առնչվող բնապահպանական նպատակների և խնդիրների սահմանման նպատակով քաղաքականության և իրավական նորմերի վերանայում,
- հավաքական փորձագիտական գնահատում,
- ստուգաթերթեր,
- ազդեցությունների, բախումների և փոխգործողությունների (սիներգիզմ) ձևաթղթեր
- SWOT վերլուծություն (բացահայտում է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հետ կապված հնարավորություններն ու սպառնալիքները, որոնք կարող են դիտարկվել ՌԷԳ շրջանակներում),
- շերտերի և ԱՏՀ (GIS) քարտեզների վերադրում,
- որոշումների «ծառեր» և ազդեցությունների սխեմաներ
- ....

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Շրջանակի սահմանման փուլերը

1. Շրջանակի սահմանման նախնական ձևաթղթի լրացում
2. Ռազմավարական ձևաթղթի լրացում՝ պլանի/ծրագրի դրույթների և Հայաստանում շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության պահպանման և կայուն զարգացման ոլորտում առկա խնդիրների միջև կապի նախնական վերլուծության համար
3. Ելակետային պայմանների վերլուծություն հետևյալ նպատակներով.
   - Միտումների և դրանք պայմանավորող գործոնների նկարագրություն
   - Ապագա զարգացման հավանական սցենարի սահմանում
   - Շրջակա միջավայրի պահպանության, առողջապահական և կայուն զարգացման այն հիմնախնդիրների սահմանումները, որոնք առավել մանրամասն կդիտարկվեն
   - Շրջանակի սահմանման վերաբերյալ հաշվետվության նախագծի պատրաստում
4. Շրջանակի սահմանման արդյունքների քննարկման նպատակով խորհրդակցությունների կազմակերպում

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

ՇՐՋԱՆԱԿԻ ՍԱՀՄԱՆՄԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՁԵՎԱԹՈՒՂԹ

ՌԷԳ-ի շրջանակներում դիտարկվող ընդհանուր թեմաներ	Կոնկրետ խնդիրներ	Պլանին առնչվող հիմնական խնդիրները, ռիսկերը եւ հնարավորությունները	Տարածքային ծածկույթ	Տարբերակներ եւ միջոցառումներ, որոնք պետք է հաշվի առնել ՌԷԳ-ում , եւ/կամ ոլորտի հետագա զարգացումը
Օր.՝ ՇՄ/Ա բաղադրիչներ կամ ընդհանուր բնապահպանական եւ առողջապահական խնդիրներ, ջրի, օդի որակ, կլիմայի փոփոխություն եւ այլն	Այս հարցի հետ կապված Հայաստանում առկա խնդիրները	Ինչպե՞ս կարող է ծրագիրն ազդել կոնկրետ հարցերի և խնդիրների վրա (կապը)	Որքա՞ն է տարածվում խնդիրը/որքա՞ն կարող է դրա ծածկույթը լինել ծրագրի շրջանակներում:	- Որոշակի խնդիրներ, որոնք պետք է վերլուծվեն ՌԷԳ-ի շրջանակում - Ծրագրի իրականացման հիմնական սկզբունքները - Առաջարկություններ ըստ ոլորտների/միջոցառումների
Օդ /Օդի որակ				
Ջուր / Ջրային ռեսուրսներ				
Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ				
Կենսաբազմազանություն				
Կլիմայի փոփոխություն				
Հողեր եւ լանդշաֆտ				
Երկրաբանական-էկոլոգիական պայմաններ				
Բնակչության առողջություն				
Մշակութային ժառանգություն եւ պատմական միջավայր				
Թափոններ ...				

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ծրջանակի սահմանման վերաբերյալ հաշվետվություն

- ❖Ներկայացնում է դիտարկվող տարածքում շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության պահպանման ոլորտում իրավիճակի նախնական վերլուծություն
- ❖Բացահայտում է հետագա վերլուծության անհրաժեշտությունը
- ❖Պարունակում է ՌԷԳ նախնական առաջարկություններ
- ❖Առաջարկում է տեղեկատվություն՝ պլանավորման գործընթացի վաղ փուլերում դիտարկելու համար
- ❖Հիմք է ապահովում շահագրգիռ կողմերի (այդ թվում՝ հասարակության) հետ խորհրդակցությունների անցկացման համար
- ❖Հիմք է ապահովում ՌԷԳ-ի վերաբերյալ հաշվետվություն կազմելու համար

Action implemented by:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Շնորհակալություն ուշադրության համար

Action implemented by:

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment programme | UNIDO | THE WORLD BANK IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP